

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Teze bakalářské práce

Statistická analýza vývoje pojistného trhu v České republice a jeho perspektivy

Kristýna Novotná

© 2015 ČZU v Praze

1 Souhrn

Bakalářská práce se zabývá statistickou analýzou vývoje českého pojistného trhu v letech 1993 – 2013 a prognózou budoucího vývoje v následujících letech 2014 - 2016. První část se věnuje popisu statistické metody použité v práci, kterou je analýza časových řad, přesněji popis elementárních charakteristik časových řad a jejich extrapolace. Druhá část stručně shrnuje základní teorii k tématu. Poslední část se zabývá zhodnocením dosavadního vývoje vybraných základních ukazatelů pojistného trhu. Analyzovány jsou následující ukazatele pojistného trhu: předepsané pojistné, pojistné plnění, škodovost a pojištěnost. Data byla získána především z výročních zpráv České asociace pojišťoven. Nakonec je zpracována prognóza budoucího vývoje, jsou popsány perspektivy vývoje českého pojistného trhu a doporučení pro další příznivý vývoj.

Klíčová slova: pojišťovnictví, riziko, pojistný trh, pojišťovna, životní pojištění, neživotní pojištění, škoda, pojistné plnění, statistická analýza.

Pojišťovnictví je součástí terciárního sektoru národního hospodářství. Terciární sektor, jako složka hospodářství, je nejdynamičtější a je z části ukazatelem vyspělosti státu. Ačkoli je pojistný trh součástí finančního trhu, je specifický tím, že zde převažuje nabídka nad poptávkou. Pojištění, jako nástroj eliminace negativních důsledků nahodilosti, je pro společnost v podstatě nedílnou součástí života. Lidé jsou v dnešní době stále a všude vystaveni rozličným rizikům. Proto vznikají instituce, které tyto rizika přibírají. Pojišťovací činnost spočívá v přebírání rizika svých klientů za úplatu v podobě pojistného. V hospodářských podmínkách České republiky se pojistný trh se významně rozrůstá.

Bakalářská práce je zaměřena na statistickou analýzu vývoje pojistného trhu v České republice a na jeho perspektivy. Cílem je zhodnotit dosavadní vývoj základních ukazatelů úrovně pojistného trhu, předepsané pojistné, pojistné plnění, pojištěnost a škodovost, v České republice za období 1993 – 2013. Pomocí analýzy časových řad a indexní analýzy predikovat další vývoj v následujících třech letech a vyvodit závěry a doporučení pro české pojistitele do budoucnosti.

V práci jsou použity elementární charakteristiky vývoje časových řad: první diference, druhá diference, bazický index koeficient růstu, tempo růstu a průměrný koeficient růstu. Tyto charakteristiky umožní určit dynamiku vývoje, tedy rychlost změn hodnot ukazatelů. Dále je použita extrapolace časových řad, což je metoda pro statistické prognózování budoucího vývoje. Při predikování je nutné nejdříve určit vhodný model trendu vystihující vývoj sledované ukazatelé. Ke stanovení vhodné trendové funkce: lineární, kvadratické a exponenciální, byly využity často používané ukazatelé index determinace I^2 a jeho odmocnina index korelace I , který udává míru souladu pozorovaných a očekávaných hodnot. Následně lze předpovědět extrapolovaný trend, tedy očekávané budoucí hodnoty, které je možné odhadnout dosažením do vybrané trendové funkce.

Analýzou bylo zjištěno, že český pojistný trh se ve zkoumaném období od roku 1993 rozvíjí pozitivně. První ze zkoumaných ukazatelů, předepsané pojistné vykazuje od roku 1993 dlouhodobý rostoucí trend, který trval až do roku 2003. V roce 2004 byla dynamika růstu zpomalena z důvodu vstupu České republiky do Evropské unie, kdy bylo zapotřebí sladit české pojistné právo s legislativou Evropské unie. K rostoucí tendenci zejména přispělo předepsané pojistné za životní pojištění. Z výpočtů bylo zjištěno, že budoucímu

vývoji předepsaného pojistného nejvíce odpovídá kvadratická trendová funkce. Předepsané pojistné by tak v následujících letech mělo ještě chvíli stoupat a poté by mělo dojít k následnému poklesu.

U ukazatele vyplacené pojistné plnění byl zaznamenán také rostoucí trend, který byl narušen čtyřmi událostmi živelného charakteru. V roce 1997 a 2002 povodně, které způsobily, že vyplacené pojistné plnění oproti původním rokům vzrostlo zhruba o 50 %. V roce 2008 to byla vichřice a v roce 2013 opět povodně následované letními bouřemi. Následný vývoj vyplaceného pojistného plnění tentokrát nejlépe vystihovala exponenciální trendová funkce, z které byl vyvozen stálý rostoucí trend. Vzhledem k povodním v roce 2013, kdy vyplacené pojistné plnění rapidně vzrostlo, je možné v příštím roce očekávat spíše pokles s následným rostoucím vývojem.

Škodovost byla nejvyšší v prvním sledovaném roce 1993 a činila 75%. I v tomto ukazateli se samozřejmě projeví zmíněné katastrofické události. Od roku 2007 je možné sledovat růst škodovosti. Důvodem jsou především negativní klimatických změny a větší kriminalita. Také zlepšující se odbornost pojišťovacích zprostředkovatelů a s tím spojená vyšší vyplácená pojistná plnění.

Celková pojištěnost rostla až do roku 2003, kdy činila 4,1%. Následoval mírný pokles způsobený prudším růstem HDP než předepsaného pojistného. Po roce 2008 nastal mírný nárůst a pokračovala stagnace, která trvá do současnosti a pohybuje se na 4%. V porovnání k Evropské unii, kde se pojištěnost pohybuje kolem 8%, je pojištěnost v České republice na nízké úrovni.

Aby tento pozitivní vývoj byl zachován, je nutné pojistný trh neustále ožивovat. Doporučena byla účinnější státní a evropská regulace pojistného trhu s vymezením prostoru i pro samoregulaci. Tato změna by mohla vést k lepší orientaci v informacích o produktech. Další doporučení bylo zaměřeno na rozvoj významu životního pojištění. Pojišťovněm bylo navrženo, aby kladli větší úsilí ve zvyšování zájmu klientů o životní pojištění, které by českému pojistnému trhu umožnilo více se přiblížit k vyspělejším státům Evropské unie. Pojišťovněm také bylo navrženo, zaměřit se na produkty u, kterých je pozorován klesající trend, a učinit je pro klienty více atraktivními. I na pojišťovací zprostředkovatelé by mělo být více zaměřeno, zejména na jejich odbornost, která může být

ovlivněna kvalitnějšími zkouškami z odborné způsobilosti zaměřenými více na praktické otázky.

V současném období, kdy se kladou důraznější nároky na regulaci a ekonomika je v dlouhodobém útlumu, je důležité, aby se doporučené návrhy nebo jiná jednání vedoucí ke zlepšení se postupně stávaly skutečností, a tím byl pojistný trh ožívován a zdokonalován.

Použitá literatura a internetové zdroje

- [01] CIPRA Tomáš: Pojistná matematika - teorie a praxe. 2. vyd. Praha: EKOPRESS, 2006. 412 s. ISBN 80-86929-11-6
- [02] ČEJKOVÁ Viktória: *Pojistný trh*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, spol. s r.o., 2002. 120 s. ISBN 80-247-0137-5
- [03] DAŇHEL Jaroslav. *Kapitoly z pojistné teorie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2002. 140 s. ISBN 80-245-0306-9
- [04] DAŇHEL Jaroslav a kol. *Pojistná teorie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. 338 s. ISBN 80-86946-00-2
- [05] DUCHÁČKOVÁ Eva. *Pojišťovnictví a pojištění*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 118 s. ISBN 80-245-0023-X
- [06] DUCHÁČKOVÁ Eva. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 3. vyd. Praha: Ekopress, 2009. 224 s. ISBN 978-80-86929-4
- [07] DUCHÁČKOVÁ Eva, DAŇHEL Jaroslav. *Teorie pojistných trhů*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010. 216 s. ISBN 978-80-7431-015-7
- [08] HINDLS Richard, HRONOVÁ Stanislava, SEGER Jan, FISCHER Jakub: *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. 420 s. ISBN 978-80-86946-43-6
- [09] SVATOŠOVÁ Libuše, KÁBA Bohumil: *Statistické metody I*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2007. 134 s. ISBN 978-80-213-1672-0
- [10] SVATOŠOVÁ Libuše, KÁBA Bohumil: *Statistické metody II*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2008. 105 s. ISBN 978-80-213-1736-9
- [11] <http://business.center.cz> - Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů
- [12] <https://www.cnb.cz>
- [13] <http://www.finance.cz>
- [14] <http://www.financnivzdelavani.cz>
- [15] <http://finexpert.e15.cz>
- [16] <http://www.investujeme.cz>